

Az igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló tervezetre az alábbi észrevételeket teszem:

57. §, 102. §, 155. §, 180. §, 182. §

Nem támogatható a távoltartás intézményének a tervezetben megfogalmazott koncepciója, mely mind a polgári nemperes, mind a büntető- mind a büntetés-végrehajtási eljárást érinti. Koncepcionális kifogásként jelentkezik, hogy a polgári nemperes eljárás logikájára és szemléletére épülő jogintézményt kellene alkalmazni a büntető és büntetés-végrehajtási bírónak úgy, hogy az új jogintézmény természete sem tisztázott. A büntetőeljárásban jelenleg is létező távoltartás kényszerintézkedésként van szabályozva és ellátja a sértett védelmét a büntetőeljárás folyamatban léte alatt. Az elítélést követően a büntetőeljárás logikájából következően egy hasonló jogintézmény büntetésként vagy intézkedésként képzelhető el, így indokolt lenne ennek megfelelően a szankciók között a Btk-ban szabályozni.

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény tervezet szerinti 17/C. § (3) bekezdésében foglalt végleges hatály mellett indokolt lenne a határozott időre szóló tartamot is vagylagosan lehetővé tenni, például oly módon, hogy legkevesebb 5 évi vagy végleges hatályú legyen a távoltartás. Ez nagyobb mozgásteret engedne a bíróságok számára, hogy az ügyfelek egyéni élethelyzetéhez tudják igazítani a döntést.

A 17/C. § (5) bekezdésében foglalt azon kitétel, miszerint a terhelt kezdeményezésére csak a sértett hozzájárulásával határozhat meg a bíróság a korábbiakban megjelölt korlátozások végrehajtására vonatkozó részletes szabályokat, illetve ezzel kapcsolatban az elítélt részére magatartási szabályokat nem életszerű (az a sértett, aki távoltartást kér, nem fog hozzájárulni ahhoz, hogy abban az eljárásban a terhelt bármit is kezdeményezhessen) és a fegyveregyenlőség elvébe is ütközik. A szabályok meghatározásának kezdeményezési jogát a terhelt számára is indokolt korlátozás nélkül biztosítani, ez adott esetben mindkét fél érdekét szolgálhatja, ha a körülmények tisztázásával olyan szabályokat sikerül meghatározni, melyek adott esetben nem egy végrehajthatatlan vagy valamelyik fél számára súlyosan méltánytalan határozat meghozatalához vezetnek.

A 17/I. § (1) bekezdése csak a sértett számára teszi lehetővé a távoltartás megszüntetésének vagy a feltételek módosításának kezdeményezését, amely a fentiek alapján szintén nem támogatható, a terhelt oldalán is bekövetkezhetnek olyan életkörülmény változások, mely a kezdeményezés jogát indokolják. Ráadásul a (2) bekezdéssel ellentétben is áll az (1) bekezdés, mivel abban szerepel az „elítélt kérelme” kitétel is, amely így nem értelmezhető.

63.§

A bírák 65 év feletti tovább foglalkoztatásának a tervezet szerinti szabályozása sérti a bírói függetlenség elvét. Nem védhető ugyanis, hogy bírói jogviszony és bírói jogviszony között életkori alapon tegyenek olyan különbséget, mely a tervezetben szerepel. A bírói jogviszony szabályozásának egységesnek kell lennie, nem indokolható, hogy valaki 64 évesen nem kell, hogy rendelkezzen pályaalakmassági vizsgálatról szóló aktuális igazolással (hiszen évtizedekkel korábban vizsgálták utoljára), azonban 66 évesen szükséges magát kitenni egy ilyen vizsgálatnak, annak nem kevés költségvonzatával együtt. Ugyanígy indokolatlan az alkalmas és kiválóan alkalmas minősítés mentén történő különbségtétel, mely önmagában már egy szubjektív értékelésen alapuló szempontot hoz a döntésbe, mely nemcsak a bírói pálya

egyes körülményeit (pl. fizetés, stb) érinti, mint amikor a „normál” bírói pálya során kap valaki alkalmas vagy annál magasabb fokozatú minősítést, hanem a 65 évesnél idősebb bíró esetében magát a jogviszony létét teszi a tervezet ettől függővé. Az pedig, hogy munkaszervezést, munkaterhelést vagy költségvetést érintő igazgatási szempontok figyelembevétele megjelenjen a döntésben, teljesen elfogadhatatlan, olyan szubjektív, önkényes döntésre lehetőséget adó helyzetet teremt, ami nem egyeztethető össze a bírói függetlenség elvével. Megjegyzendő, hogy költségvetési érv soha nem szólhatna elvileg a 65 év feletti, legmagasabb fizetési kategóriában lévő bíró foglalkoztatása mellett, szemben a helyére kinevezendő alacsonyabb tartamú szolgálati viszonnal rendelkező vagy kezdő bíró nyilvánvalóan alacsonyabb fizetésével. Ez a szempont tehát kizárólag a bírósági vezetőnek való kiszolgáltatottságot, és egy olyan tényezőt teremt, melyre hivatkozással bírák között megkülönböztetést lehet majd alkalmazni nyilvánvalóan egyéb vezetői megfontolások mentén. Ezen a helyzeten az OBT egyetértési jogának beépítése sem változtat, ez a törvényi feltétel OBT egyetértési jog mellett sem elfogadható. A jogalkotó kifejezte a szándékát a korhatár 70 évre történő felemelésével, ez az Alaptörvény módosítással már ténykérdés. Ugyanakkor csakis az automatizmus lehet az, ami összeegyeztethető a jogállami igazságszolgáltatás kívánalmaival. Életkortól függetlenül is jelenleg is rendelkezésre állnak azok a vezetői eszközök, melyek lehetővé teszik az alkalmatlan bírák eltávolítását. (egészségügyi alkalmatlanság, rendkívüli vizsgálat), aki pedig nem alkalmatlan, annál semmi nem indokolja, hogy a tovább foglalkoztatása akadályozva legyen, ha már a korhatár felemelése volt a jogalkotói szándék. Az pedig, hogy az ügyészek vonatkozásában semmilyen plusz kritériumnak nem kell megfelelni 65 év felett, szintén elfogadhatatlan különbség tétel.

128. §, 173. §

Az online részvétel hallgatóságként a tárgyaláson teljesen indokolatlan, nem szolgál semmilyen méltányolható érdeket, célt. A tárgyalások mindkét eljárás törvény alapján jelenleg is nyilvánosak, ez az a garancia, melyet az átláthatóság érdekében biztosítani kell. A hallgatóság részvétele lehetőségének kiterjesztése az online térbe technikailag jelenleg megoldhatatlan egy átlagos tárgyalóteremben a távmeghallgató berendezések korlátozott rendelkezésre állása miatt. Ezen kívül indokolatlan adminisztratív terhet okoz a bíróságon, mely biztosan nem szolgálja az eljárás gyorsítását, hiszen ha olyan tárgyalótermet kell keresni a kitűzéshez, ahol adott az online hallgatóság lehetősége, akkor az jó eséllyel későbbi időpontra fog csak megvalósulni a korlátozott kapacitás miatt. Ezen kívül a kérelmek, regisztráció kezelése, a potenciálisan a bizonyítással érintett személyek körének meghatározása számottevő munkatehernövekedést fog eredményezni. Az oktatási célokat a bíróságok eddig is ki tudták elégíteni, az egyetemi, de a középiskolai diákok is minden gond nélkül vesznek részt csoportosan tárgyaláson, az oktatás rendjébe illeszthető módon. Ezen kívül a kizáró okok előzetes megítélése is részben lehetetlen. Megjósolhatatlan ugyanis, hogy egy vallomásban mikor kerül elő védett adat, illetve hogy az elhangzottak online térbe való kerülése mikor fogja veszélyeztetni a bizonyítást. Rendkívül érzékeny adatok széles körben való megosztásához (egészségi állapot, vagyoni helyzet, vagyonelemek adatai, szexuális orientáció) vezethet. Széles körben ad lehetőséget visszaélésekre, hiszen az online tárgyaláshallgatás 100 fő részére történő biztosítása esetén ha valaki a törvényi tilalom ellenére felvételt készít és azt közzé teszi, azt lehetetlen lesz felderíteni, a lebukás esélyének csekély voltaival nyilván az is tisztában lesz, aki ilyesmire készül. Összevágott, manipulált felvételek közzététele, bírók, ügyészek, jogi képviselők, de akár az eljárás más résztvevőinek tömegesen, nagy nyilvánosság előtti lejáratása várható, mely

személyiség jogsérelemmel jár, és aláássa az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat. Ezt az eszközt nyomásgyakorlásra is lehet használni a bírókra nézve, amikor egy újságíró vagy egy sértett ügyfél egy adott bíró minden ügyére bejelentkezik hallgatóságként, és erőfeszítésébe se kerül azon részt venni, hiszen a saját otthonából, de akár a munkahelyéről is megteheti mindezt a telefonján.

114. §

Megfontolandó, hogy ha a tervezet a jelenlegi szöveggel lép hatályba a Bv. tv. 188/A. §-a (6a) bekezdéssel, tehát a sértett nyilatkozata lényegét sem ismerheti meg az elítélt a feltételes szabadságról való döntés előtt, akkor nyilvánvalóan a bv. bíró a végzésének indokolásában sem hivatkozhat erre indokként, adott esetben a feltételes szabadságra bocsátás elutasítása kapcsán.

A Bv. tv. 188/A. § tervezet szerinti (11) bekezdésében pontosítani szükséges, hogy a sértettnek a határozat minden rendelkezésével (tehát a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatban is) vagy csak a távoltartásra vonatkozó rendelkezéssel kapcsolatban van fellebbezési joga. A (12) bekezdésben nyilvánvaló elírás található: „a határozat jogerő emelkedésével erről a sértettet tájékoztatja” helyett „a határozat jogerőre emelkedésével erről a sértett tájékoztatja” szöveg a helyes.

123. §

A vagyoni elégtétel tervezet szerinti szabályozása elfogadhatatlan. Az ügyfelek érdeke az eljárás észszerű időn belül történő befejeződése, ehhez képest, hogy egyes, adott esetben marginális jelentőségű, az eljárás befejeződésére érdemi kihatással nem bíró határidő túllépések történtek-e az ügyfél szempontjából teljességgel irreleváns. A tervezet viszont kötelező, hivatalból történő „önfeljelentést” írna elő, amely az eljárást további adminisztratív terhekkel növelné, ezzel pedig az elhúzódását segítené. Az, hogy automatikusan, tehát kérelem nélkül járna egyfajta kártérítési igény, az igényérvényesítés logikájával is teljességgel szembe megy. A tervezet szövegéből az sem derül ki, hogy minden egyes félnek fejenként járna a vagyoni elégtétel vagy annak összegét kellene egyenlő arányban elosztani a felek között. A tervezet borítékolható hatása, hogy a bíróságok elemi költségvetési érdekeik védelmében a határidők betartásának és betartatásának elsődleges figyelembe vétele irányába mozdulnának el, háttérbe szorítva a szakmai szempontokat, a minőségi döntéshozatalt, a méltányos és ügyfélbarát tárgyalás- és eljárásvezetést. Várható a határidőknek megfelelő, ugyanakkor szakmailag nem megalapozott, formális, az ügy érdemét valójában érdemben előre nem vivő eljárási cselekmények elharapózása, futószalagszerű tárgyalási napokkal, ahol nem szükségszerű halasztásokra kerül majd sor annak érdekében, hogy a tárgyalási napokon időpontok szabaduljanak fel, és a bíróság eleget tudjon tenni a törvényi kitűzési határidőknek. Így az az ügy, ami adott számú tárgyalással elintézhető lenne, nyilvánvalóan az adott számnál több tárgyalást fog megérni, elkerülendő az azonnali vagyoni elégtétel fizetési kötelezettségét. Ugyanezen logika mentén az iratok alapján meghozott intézkedések minősége is romlani fog, melyet az eljárás későbbi szakaszában akár első-, akár másodfokon kell majd pótolni adott esetben a bizonyítás kiegészítésével.

134. §

A Pp. 406. § (3) bekezdés c) pontja szerinti felülvizsgálati ok nem támogatható. Az, hogy egy fellebbviteli fórum a 409. § (1) bekezdés a) és b) pontja szerinti kellően meg nem határozott, a szubjektivitásnak erősen teret adó szempontok alapján a saját döntésétől tegye függővé egy jogorvoslat alkalmazhatóságát a jogbiztonság elvének alapvető sérelmét jelenti. Különösen igaz ez az ügy társadalmi jelentőségére hivatkozás esetén, mely a társadalmi elvárásoknak mint jogszabályon kívüli szempontnak az egyedi ügyek elbírálásában történő megjelenését vetíti előre, amely nem támogatható.

151.§

Nem támogatható a 2017. évi XC. törvény (Be.) 43. §-ban tervezett módosítás, mely a védő kizárása vonatkozó szabályok logikáját bontja meg. A tervezet indokolása szerint, ha a terhelt számára nem sérelmes a korábban tanúként vagy tanús segítőjeként lejáráó személy védőkénti részvétele az eljárásban, akkor ez a megoldás elfogadható. Ezzel szemben akkor sem a terhelt kérelmétől teszi függővé a bíróság a védő kizárását, amikor az egyes terhelték között áll fenn az érdekellentét, hanem hivatalból veszi azt figyelembe. Nem lehet egyetérteni azzal az indokolásban szereplő mondattal, hogy „alappal feltételezhető, hogy nem sérti a terhelt büntetőeljárás érdekeit a védő korábbi szerepvállalása más személy oldalán, ha azt a terhelt sem látja önmagára nézve sérelmesnek”. Azon eljárásjogi helyzetek megoldásával szintén adós marad a tervezet, hogy mi a teendő abban az esetben, ha tanúként kell meghallgatni azt a személyt, aki utóbb a terhelt védője lett a kizárási ok hiányában, hiszen egyszerre nem lehet senki kétféle eljárásjogi pozícióban. Lehetőséget ad ez a helyzet arra, hogy éppen azért hatalmazzon meg a terhelt valakit védőként, hogy ezzel lehessen megakadályozni a későbbiek során a tanúkénti meghallgatását. Ez a módosítás az ügyvédi titoktartási kötelezettséggel kapcsolatban is aggályokat vet fel, valamint egyáltalán nem látszik az sem, hogy ezzel a szabályozással mi az a probléma, amit a jogalkotó meg kíván oldani, hol jelentkezik az a jogos és másképp nem orvosolható igény, hogy a védői kör ilyen módon bővüljön.

155. §

Az egész koncepció újragondolása szükséges. A tervezetből nem derül ki, hogy melyik bíróság a döntésre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság (pl nyomozás során vagy az elsőfokú ügydöntő határozat meghozatala után, de még a másodfokú bíróságra érkezése előtt.) Szintén nincs szabályozva, hogy ez a távoltartás meddig tart, milyen eljárási háttérszabályok mentén kell elbírálni a kérelmet (Be vagy Pp). Egyáltalán nem világos az, hogy mi szükség van a nyomozás során a meglévő, Be szerinti kényszerintézkedések, köztük a távoltartás mellett egy polgári eljárás talaján álló távoltartás intézményének a Be-be történő párhuzamos bevezetésére.